

TÜRKIYE, AZERBAIJAN, GEORGIA, GERMANY, UNITED KINGDOM, UNITED STATES OF AMERICA, HUNGARY, INDONESIA, BANGLADESH, MAURITIUS, NAMIBIA, NIGERIA, PAKISTAN, PORTUGAL, PHILIPPINES, SPAIN, VIETNAM, INDIA, UZBEKISTAN, POLAND

**7TH INTERNATIONAL CONGRESS
ON LIFE, SOCIAL, HEALTH AND
SPORTS SCIENCES IN A CHANGING
WORLD
PROCEEDINGS BOOK**

ISBN: 978-605-73228-4-5

EDITORS

**ASSOC. PROF. DR. NAZILE ABDULLAZADE
DR. FARAHILA BABAYEVA-SHUKUROVA**

STUDENT OPINIONS ON ASSESSMENT AND EVALUATION AND EXAMINATION ACTIVITIES IN DISTANCE EDUCATION

Erdi Okan Yılmaz

Uşak University, Distance Education Application and Research Centre, Uşak, Türkiye.

ORCID Code: (0000-0002-7423-725X)

ABSTRACT

Distance education activities, which have been carried out since the 1800s, are affected by the developments in today's social, science and technology fields and can evolve especially in line with human needs. With the pandemic process that affected the world as of 2019, educational activities were tried to be continued by making use of educational technologies on the basis of the continuation of education. Immediate distance education processes, which are put into practice at all levels of education from preschool to higher education, have brought many online teaching activities from online virtual lessons to online assessment and evaluation activities. Assessment and evaluation is a critical process in the analysis of the performance of a teaching process. Technical or non-technical problems that may occur in online assessment and evaluation processes in distance education may directly affect students' learning experiences. In this direction, the necessity of examining students' views on distance education processes and especially online assessment and evaluation activities has emerged.

In this study, the views of higher education students on measurement and evaluation practices in distance education were examined. In line with this general purpose, answers to the following questions were sought. What is the year-based satisfaction of students regarding online assessment and evaluation activities? Is there a gender difference between students' satisfaction with online assessment and evaluation activities? What is the rate of students experiencing technical problems / disruptions in online assessment and examination activities? What is the status of students' requests for their exams to continue online? What are the students' views on the problems in online assessment and examination activities in distance education?

In this context, students' perspectives on distance education and online assessment and evaluation activities in the period from the so-called global pandemic process to the post-pandemic period are discussed. At the end of the 2020-2021 and 2021-2022 academic years in a higher education institution, a study was carried out in the survey model by collecting the opinions of the students who carried out distance education activities. Quantitative and qualitative data collected through questionnaire form and semi-structured interview form were analysed.

In line with the data obtained, students' satisfaction with the assessment and evaluation activities after the 2021-2022 academic year, which can be called after the pandemic process, was significantly higher than the previous academic year, 2020-2021, and their satisfaction did not differ according to gender.

It was found that they encountered fewer problems in online measurement and evaluation activities in the 2021-2022 academic year compared to the previous year, and they wanted the measurement and evaluation activities to continue online more. The results were discussed in the light of the relevant literature and suggestions were made.

Keywords: Distance Education, Measurement and Evaluation, Exam Applications, Exam Types, Student Opinions.

UZAKTAN EĞİTİMDE ÇEVİRİMİÇİ ÖLÇME DEĞERLENDİRME VE SINAV UYGULAMALARINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

ÖZET

1800'lü yıllardan beri gerçekleştirilmekte olan uzaktan eğitim faaliyetleri, günümüz sosyal, fen ve teknoloji alanlarındaki gelişmelerinden etkilenmekte ve özellikle de beşeri ihtiyaçlar doğrultusunda evrimleşebilmektedir. 2019 yılı itibariyle dünyayı etkisi altına alan pandemi süreci ile öğretimin devamı esasına dayalı olarak eğitim teknolojilerinden yararlanarak öğretim faaliyetleri devam ettirilmeye çalışılmıştır. Okulöncesinden yükseköğretime kadar eğitimin her kademesinde uygulamaya konan acil uzaktan eğitim süreçleri, çevrimiçi sanal derslerden çevrimiçi ölçme değerlendirme etkinliklerine kadar birçok çevrimiçi öğretim etkinliğini beraberinde getirmiştir. Ölçme ve değerlendirme, bir öğretim sürecinin başarımının analizinde kritik öneme sahip bir süreçtir. Uzaktan eğitimde çevrimiçi ölçme değerlendirme süreçlerinde yaşanabilecek teknik ya da teknik olmayan aksaklıklar, öğrencilerin öğrenme yaşantılarının doğrudan etkileyebilir. Bu doğrultuda uzaktan eğitim süreçleri ve özellikle de çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmada, uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme uygulamalarına ilişkin yükseköğretim öğrencilerinin görüşleri incelenmiştir. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır. Öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin yıl bazlı memnuniyet durumları nedir? Öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin memnuniyetleri arasında cinsiyete göre farklılık var mıdır? Öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerinde teknik sorun / aksaklık yaşama oranları nedir? Öğrencilerin sınavlarının çevrimiçi olarak devam etmesine ilişkin istek durumları nedir? Öğrencilerin uzaktan eğitimde çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerindeki sorunlara ilişkin görüşleri nedir?

Bu bağlamda küresel pandemi süreci olarak adlandırılan dönemden pandemi sonrası günümüze kadar olan dönemde öğrencilerin uzaktan eğitime ve gerçekleştirilen çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin bakış açıları ele alınmıştır. Bir yükseköğretim kurumu bünyesinde 2020-2021 ve 2021-2022 eğitim öğretim yılları sonunda uzaktan eğitim faaliyeti gerçekleştiren öğrencilerin görüşleri toplanarak tarama modelinde bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Anket formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu vasıtasıyla toplanan nicel ve nitel veriler analiz edilmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencilerin pandemi süreci sonrası olarak adlandırılabilen 2021-2022 öğretim yılı sonrası ölçme değerlendirme faaliyetlerinden duydukları memnuniyetin bir önceki öğretim yılı olan 2020-2021'e göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu, duydukları memnuniyetin cinsiyete göre farklılık göstermediği, 2021-2022 öğretim yılındaki çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinde bir önceki yıla göre daha az sorunla karşılaştıkları ve ölçme değerlendirme faaliyetlerinin çevrimiçi olarak devam etmesini daha fazla istedikleri bulgularına ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar ilgili literatür eşliğinde ele alınarak tartışılarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Ölçme ve Değerlendirme, Sınav Uygulamaları, Sınav Türleri, Öğrenci Görüşleri.

GİRİŞ

Bir kurum çatısı altında gerçekleştirilen, öğrenenlerin fiziksel olarak ayrı bir yerde olduğu, öğrenenlerin birbirleri, eğitmenleri ve kaynakları ile etkileşimli telekomünikasyon sistemleri üzerinden bağlandığı bir eğitim sistemi olan uzaktan eğitim (Simonson, 2003), 1700'li yılların sonu ve 1800'li yılların başlarında mektup ve gazete yoluyla başlamıştır. Uzaktan eğitim faaliyetleri günümüzde ise, teknoloji alanındaki gelişmelerle beraber internet ağı üzerinden dijital teknolojilerle sürdürülebilir bir hale gelmiştir. Eğitim-öğretim süreçleri şüphesiz teknolojik gelişmelerden etkilendiği gibi dünya üzerinde meydana gelen sosyal gelişmeler ve beşerî ihtiyaçlardan da etkilenmektedir. 2019 yılında ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi, öğretimin sürekliliğinin sağlanması amacıyla dünya çapında örgün öğretimden uzaktan öğretime geçişi gerektirmiştir. Türkiye'de de 2020 yılı mart ayı itibarıyla tüm kademelerde öğretimin uzaktan sürdürülmesi kararı alınmış (Eken, Tosun & Eken, 2020), altyapısı hazır olan kurumlar hızlı bir biçimde uzaktan eğitim süreçlerini başlatırken, altyapısı hazır olmayan kurumlar da sistem kurulum ve geçiş aşamalarını hızlandırmışlardır. Uzaktan öğretim faaliyetlerine başlayan eğitim kurumları, teorik ve uygulamalı birçok dersini uzaktan öğretim yoluyla yürütmüşler ve ölçme-değerlendirme faaliyetlerini yine bu sistemler üzerinden gerçekleştirmişlerdir.

Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme

Ölçme, yaşamdaki sürekli değişkenlikler içinde insanoglunun bu değişimi merak etmesi ve gözlemleme çabaları sonucu ortaya çıkan bir süreçtir (Güler, 2021). Bir başka ifade ile ölçme, bir nesne ya da durumun belirli bir niteliğe sahip olup olmama derecesinin gözlenip, elde edilen veri ve çıkarımların çeşitli sayı ya da sembollerle gösterilmesidir (Karagöz ve Bardakçı, 2020). Değerlendirme ise, yapılan ölçümler sonucu elde edilen bu sonuçlar hakkında karar verme ve yargıda bulunma olarak tanımlanabilir (Erkuş, 2006). Genel olarak değerlendirme, eğitim sürecinin önemli bir parçasıdır (Gokulkumari, Al-Hussain & Singh, 2022). Öğrenim gören her bir öğrencinin başarımının gelişmesi için öğrencinin var olan başarı durumlarının ölçülmesi ve bu ölçüm sonuçlarının değerlendirilmesi gerekir (Balcı ve Tekkaya, 2000).

Ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin temel amacı gerçekleştirilen öğretim uygulamalarının kalitesinin tespiti ve elde edilen çıkarımlar doğrultusunda öğrenme süreçlerinin iyileştirilmesidir (Linn & Gronlund, 1995). Ölçme ve değerlendirme faaliyetleri geleneksel yöntemlerle gerçekleştirilebildiği gibi alternatif olarak üst düzey beceri ve sürece yayılmış performanslarını ölçümleri şeklinde de gerçekleştirilebilmektedir (Kara, 2009). Uzaktan eğitimdeki ölçme değerlendirme süreçlerinde genellikle çevrimiçi anlık sınav uygulamaları tercih edilmektedir. Çoktan seçmeli, doğru-yanlış, eşleştirme, boşluk doldurma ve paragraf türü sorular uzaktan eğitimde kullanılan soru tipi örnekleri arasında yer almaktadır. Uzaktan eğitimde çevrimiçi olarak gerçekleştirilen bu ölçme değerlendirme faaliyetleri; maliyetten tasarruf, işgücünden tasarruf, zamandan tasarruf, hızlı geribildirim, insan hatası nedeniyle oluşabilecek yanlış işaretleme hatalarının etkilerini azaltmaktadır (Shraim, 2019; Gokulkumari, Al-Hussain & Singh, 2022).

Uzaktan eğitimde çevrimiçi olarak gerçekleştirilen ölçme değerlendirme faaliyetlerinin birtakım zorlukları da vardır. Uzaktan eğitim sistemine aşına olmayan deneyimsiz öğrenciler sıkıntı yaşayabilirler. Benzer şekilde donanım ve internet bağlantı sorunları da süreci olumsuz etkileyebilir (Way, 2012). 2020-2021 öğretim yılı dünya genelinde pandemi sürecinin eğitim süreçlerini olumsuz yönde etkilediği yıllardan biri olmuştur. Dünya genelinde uygulamaya konan çeşitli uzaktan eğitim uygulamaları sayesinde asenkron ve senkron eğitim süreçleri ile beraber çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetleri de uygulanmıştır. Örgün eğitim alan öğrencilerin zorunlu olarak uzaktan eğitim almaya başladığı bu öğretim yılı, acil uzaktan eğitim süreci olarak adlandırılmıştır. 2021-2022 öğretim yılı ise pandeminin öğretim süreçleri üzerindeki etkisinin bir önceki yıla göre azaldığı bir öğretim yılı olmuştur. 2021-2022 öğretim yılı başı itibarıyla Türkiye'de Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından uzaktan eğitim

faaliyetlerini azaltıcı öneri ve yönergeler yayımlanmıştır. Dolayısıyla bu dönemlerde uygulaman ölçme değerlendirme faaliyetlerinin irdelenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Alruwais, Wills & Wald (2018) öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinde zayıf teknik altyapı nedeniyle teknik problemlerle karşılaşmalarının ve yeterli / uygun donanımına sahip olmamaları nedeniyle çevrimiçi sınavlarda sorun yaşamalarının öğrenme süreçlerini etkilediğini belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilen ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilememesi ve/veya sorunların yaşanması; öğrenciler arası adaletsizlik (Özkalkan, 2021), uzaktan eğitim sisteminin veriminin düşmesine (Karal, Çebi ve Pekşen, 2010), öğrenci başarı puanları arası adaletsizliğe (Sánchez-Cabrero *et. al.* 2021; Tüzün & Yörük Toraman, 2021), öğrenci memnuniyetinin ve başarısının düşmesine neden olabileceği varsayılmaktadır. Bu olumsuzluklardan dolayı uzaktan eğitim sürecinde gerçekleştirilen çevrimiçi ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin doğrudan paydaşlarından biri olan öğrencilerin bakış açılarıyla ele alınması sonraki süreçlerin planlanmasında yol gösterici olabilir. Altan ve Seferoğlu (2009) uzaktan eğitimde gerçekleştirilen ölçme-değerlendirme faaliyetlerine ilişkin öğrenci görüşleri almanın, öğrenciler için daha konforlu uzaktan eğitim sistemi yaratmaya imkân sağlayacağını belirtmişlerdir. Bu bağlamda bu araştırmanın problemini, “uzaktan eğitim yoluyla öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitimde gerçekleştirilen ölçme ve değerlendirme faaliyetlerine ilişkin görüşleri nedir?” sorusu oluşturmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin yıl bazlı memnuniyet durumları nedir?
2. Öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin memnuniyetleri arasında cinsiyete göre farklılık var mıdır?
3. Öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerinde teknik sorun / aksaklık yaşama oranları nedir?
4. Öğrencilerin sınavlarının çevrimiçi olarak devam etmesine ilişkin istek durumları nedir?
5. Öğrencilerin uzaktan eğitimde çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerindeki sorunlara ilişkin görüşleri nedir?

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, çalışma grupları, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi ele alınmıştır.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada araştırmanın betimsel niteliği göz önünde bulundurularak genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmaları, araştırmanın bağlamıyla ilgili olarak var olan durumu ortaya koyarak betimleme yapan araştırmalardır (Büyüköztürk, 2018).

Çalışma Grupları

Araştırmanın çalışma grubunun oluşturulmasında kolay ulaşılabilir uygun örnekleme tercih edilmiştir. Uşak Üniversitesinde öğrenimlerini gerçekleştirmekte olan 2020-2021 öğretim yılı için 96 öğrenci ve 2021-2022 öğretim yılı için 88 öğrenci olmak üzere toplam 184 karma öğrenci yer almaktadır. Bu öğrenciler, Uşak Üniversitesi öğrenme yönetim sistemi üzerinden kendilerine duyuru olarak toplu iletilen anket formlarını gönüllü olarak doldurup görüşlerini ileten öğrencilerdir. Öğrencilerden bazıları anketi yanıtlayıp görüş bildirmezlerken, bazı öğrenciler ise hem anketi yanıtlayıp hem de yazılı görüşlerini iletmislerdir. Tüm öğrencilere anket ve görüşme soruları çevrimiçi olarak öğrenme yönetim sistemi üzerinden iletilmiştir. Öğrencilerin tamamı uzaktan eğitim sistemi olan Uşak Üniversitesi Öğrenme

Yönetim Sistemi üzerinde öğrenme yaşantısı geçirmişler ve çevrimiçi sınavlara katılmışlardır. Çalışmaya katılan ve görüş bildiren ve/veya anketi yanıtlayan tüm öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Gruplarının Cinsiyetlere Göre Dağılımları

Cinsiyet	2020-2021 Öğretim Yılı		2021-2022 Öğretim Yılı		Toplam (N)	
	Anketi Dolduran	Görüş Bildiren	Anketi Dolduran	Görüş Bildiren	Anketi Dolduran	Görüş Bildiren
Kadın	54	21	36	4	90 (%48.9)	25
Erkek	42	15	52	7	94 (%51.1)	22
Toplam	96	36	88	11	184 (%100)	44

Tablo 1’e göre çalışma grubunun %51.1’i (N:94) erkek öğrencilerden oluşurken, %48.9’u (N:90) ise kadın öğrencilerden oluştuğu görülmüştür. 90 kadın öğrenciden 25’i (%27.7) görüş bildirirken 94 erkek öğrenciden ise 22’si (%23.4) görüşlerini bildirmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından uzaktan eğitimdeki ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin öğrenci algılarını ortaya koymak ve demografik verileri toplamak adına üç soruluk likert tipi bir anket ile bir görüşme formu geliştirilmiştir. Anket soruları 1-5 arası puanlanmış ve bir puan kesinlikle katılmıyorum ve beş puan tamamen katılıyorum şeklinde derecelendirilmiştir. Bir anket sorusu ise 1-3 puan arası derecelendirilmiştir. Anket soruları şu şekildedir;

- Çevrimiçi (online) ölçme değerlendirme ve sınav uygulamalarından memnunum.
- Çevrimiçi (online) ölçme değerlendirme ve sınav uygulamalarında teknik sorun yaşamadım.
- Çevrimiçi (online) ölçme değerlendirme ve sınav uygulamalarının sonraki dönemlerde de devam etmesini isterim.
- Çevrimiçi (online) ölçme değerlendirme ve sınav uygulamalarında sorun yaşadınız mı? Görüşlerinizi belirtiniz.

Anket ile beraber öğrencilerin görüşlerini almak üzere “-uzaktan eğitimdeki ölçme değerlendirme faaliyetlerinde sorun yaşadınız mı değerlendiriniz” şeklinde açık uçlu bir görüşme sorusunun yer aldığı yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Creswell (2017: 284) kapalı uçlu sorulardan oluşan anket tarzı veri toplama aracıyla açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu türü veri toplama aracının bir arada kullanılabileceğini, bu sayede ankete verilen cevapların arkasında yatan sebeplerin daha derinlemesine ele alınabileceğini belirtmiştir. Anket ve görüşme formu geliştirme sürecinde uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda deneyim sahibi iki alan uzmanının görüşüne başvurulmuş, gelen dönütler doğrultusunda düzeltmeler yapılarak üç öğrenciyle pilot uygulaması yapılarak veri toplama aracına nihai hali verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu tek bir çevrimiçi anket formu haline getirilmiştir. İlgili form çevrimiçi olarak 2020-2021 öğretim yılı sonunda ve 2021-2022 öğretim yılı sonunda olmak üzere öğrenme yönetim sistemi üzerinden bir yıl arayla öğrencilere uygulanmıştır. Öğrenciler isteğe bağlı

ve gönüllülük esasına göre yanıt vermişlerdir. Öğrencilerin görüşleri çevrimiçi form üzerinden yazılı olarak toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Veri analizi sürecinde betimsel analizler yapılmıştır. Bu bağlamda yüzde, frekans dağılımı, ortalama ve standart sapma gibi veriler raporlaştırılmıştır. Yıl bazlı anket verilerinden elde edilen ortalamalar arası farklılıkların karşılaştırılmasında t-testleri ile incelenmiştir. Analizler öncesi verilerin uygunluğu açısından incelemeler yapılmış ve parametrik analizlerin kullanımına uygun olduğuna karar verilmiştir. İstatistiksel analizlerde SPSS v19 kullanılmıştır. Anket madde puan ortalamalarının yorumlanmasında 0-1.79 arası çok düşük, 1.80-2.59 arası düşük, 2.60-3.39 arası orta, 3.40-4.19 arası yüksek ve 4.20-5.0 arası çok yüksek düzey şeklinde yorumlanmıştır. Nitel veriler için ise içerik analizi ile öncelikle temalar belirlenmiş ve bu tematik çerçeveye göre veriler kategorilere ayrılmış, frekans dağılımları ve yüzde tabloları halinde sunularak yorumlanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma soruları çerçevesinde elde edilen bulgular ve yorumlar sunulmuştur.

1. Öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin yıl bazlı memnuniyet durumlarına ilişkin bulgular

Öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerindeki çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin yıl bazlı memnuniyet ortalamaları T-Testi ile karşılaştırılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Çevrimiçi Ölçme Değerlendirme Faaliyetlerine İlişkin Yıl Bazlı Memnuniyet Durumlarına İlişkin T-Testi Analizi Sonuçları

Öğretim Yılı	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
2020-2021	96	3.01	1.418	182	5.911	.000
2021-2022	88	4.01	1.039			

Tablo 2’de yer alan t-testi analizi sonuçları itibariyle, 2020-2021 öğretim yılında öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinden duydukları memnuniyet ortalaması (\bar{X} =3.01, orta düzey), 2021-2022 öğretim yılındaki memnuniyet ortalamalarından (\bar{X} =4.01, yüksek düzey) anlamlı olarak daha düşüktür. Bir başka ifade ile öğretimsel süreçlerde pandeminin etkisinin azaldığı dönemde öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinden duydukları memnuniyet yükselmiştir [$t(182)=5.911, p<.05$].

2. Öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin memnuniyetleri arasında cinsiyete göre farklılık durumlarına ilişkin bulgular

Öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerindeki çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin cinsiyetlerine göre yıl bazlı memnuniyet ortalamaları T-Testi ile karşılaştırılmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Çevrimiçi Ölçme Değerlendirme Faaliyetlerine İlişkin Memnuniyetleri Arasında Cinsiyete Göre Farklılık Durumlarına İlişkin T-Testi Analizi Sonuçları

Öğretim Yılı	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
2020-2021	Kadın	54	3.13	1.374	85.074	.925	.357
	Erkek	42	2.86	1.474			
2021-2022	Kadın	36	4.03	1.055	74.537	.555	.581
	Erkek	52	4.15	1.036			

Tablo 3'te yer alan t-testi analizi sonuçları itibariyle, 2020-2021 öğretim yılındaki öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinden duydukları memnuniyet ortalamaları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark yoktur [$t(85.074)=.925, p>.05$]. Bununla beraber 2021-2022 öğretim yılındaki öğrencilerin de çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinden duydukları memnuniyet ortalamaları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark yoktur [$t(74.537)=.555, p>.05$]. Bir başka ifade ile yıl bazlı olarak ölçme değerlendirme faaliyetlerinden duyulan memnuniyet cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

3. Öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerinde teknik sorun / aksaklık yaşama durumlarına ilişkin bulgular

Öğrencilerin uzaktan eğitimde çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetleri esnasında bir teknik sorun ya da aksaklık yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin olarak yıl bazlı olarak bu durumları t-testi ile karşılaştırılmıştır (Tablo 4). Bu anket maddesi 1-3 arası puanlanmış olup, 1 puan sürekli sorun yaşadım ve 3 puan hiç sorun yaşamadım şeklinde derecelendirilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Çevrimiçi Ölçme Değerlendirme Faaliyetlerinde Yıl Bazlı Teknik Sorun / Aksaklık Yaşama Durumlarına İlişkin T-Testi Analizi Sonuçları

Öğretim Yılı	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
2020-2021	96	2.28	.69	182	5.131	.000
2021-2022	88	2.73	.49			

Tablo 4'te yer alan t-testi analizi sonuçları itibariyle, 2020-2021 öğretim yılındaki öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinde yaşadıkları teknik sorun / aksaklık algı ortalamaları $\bar{X}=2.28$ ve 2021-2022 öğretim yılındaki öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinde yaşadıkları teknik sorun / aksaklık algı ortalamaları ise $\bar{X}=2.73$ 'tür. Bir başka ifade ile öğretimsel süreçlerde pandeminin etkisinin azaldığı dönemde öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinde daha az teknik aksaklık ve sorunla karşılaşmışlardır [$t(182)=5.131, p<.05$].

4. Öğrencilerin sınavlarının çevrimiçi olarak devam etmesine ilişkin istek durumlarına ilişkin bulgular

Öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerinin devam etmesine karşı duydukları istek durumları yıl bazlı olarak t-testi ile karşılaştırılmıştır (Tablo 5). Bu anket maddesi 1-5 arası puanlanmış olup, 1 puan hayır kesinlikle istemem ve 5 puan evet, kesinlikle isterim şeklinde derecelendirilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Çevrimiçi Ölçme Değerlendirme ve Sınav Faaliyetlerinin Devam Etmesine Karşı Duydukları İstek Durumlarına İlişkin T-Testi Analizi Sonuçları

Öğretim Yılı	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
2020-2021	96	2.65	1.759	182	7.872	.000
2021-2022	88	4.41	1.199			

Tablo 5'te yer alan t-testi analizi sonuçları itibariyle, 2020-2021 yılı sonunda öğrencilerin çevrimiçi sınav uygulamalarının devamı noktasındaki istek puan ortalamaları $\bar{X}=2.65$ (orta düzey) iken 2021-2022 yılı sonu itibariyle çevrimiçi sınavların devam etmesi noktasındaki istek durumu puan ortalamaları $\bar{X}=4.41$ (çok yüksek) olduğu görülmüştür. Bir başka ifade ile 2021-2022 öğretim yılı sonu itibariyle öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerinin devam etmesini bir önceki yıla göre anlamlı olarak daha fazla istemişlerdir [$t(182)=7.872$, $p<.05$].

5. Öğrencilerin uzaktan eğitimde çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerine ilişkin görüşleri

Öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerine ilişkin görüşleri araştırmacı tarafından oluşturulan temalar altında ele alınmıştır. Bu bağlamda oluşturulan temalar,

- Üniversite içi sistemsal sorun
- Üniversite dışı kaynaklı sorun
- Sınav uygulama biçimi kaynaklı sorun
- Sorun yok

Bu temalar bağlamında öğrenci görüşleri ve frekans dağılımları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrencilerin Çevrimiçi Ölçme Değerlendirme ve Sınav Faaliyetlerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Temalar	2020-2021		2021-2022	
	Öğretim Yılı		Öğretim Yılı	
	f	%	f	%
Üniversite içi sistemsal sorun	23	63.88	6	54.55
Üniversite dışı kaynaklı sorun	2	5.55	1	9.09
Sınav uygulama biçimi kaynaklı sorun	8	22.23	3	27.27
Sorun yok	3	8.34	1	9.09
Toplam	36	%100	11	%100

2020-2021 öğretim yılı sonunda anketi yanıtlayan 96 öğrenciden öğrencilerden çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerine ilişkin görüşlerini bildiren 36 öğrencinin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%63.88) üniversite içinde sistemsal sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yaşamış oldukları sistemsal sorunların çevrimiçi sınav sistemine giriş sorunları, çevrimiçi

sinav sisteminin kilitlenmesi, sistemden dışarı atılma ve sistemin yavaş çalışması gibi sorunlar olduğu rapor edilmiştir. Bu konudaki bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

ÖĞR65: “...sınavlarda sistem gönderdiğim halde sınavı kabul etmedi veya sınav saatinden sınav yüklenmedi ben de dahil çoğu öğrenci mağdur edildi”.

ÖĞR27: “...yoğunluktan dolayı yavaşlığı yaşadım ve sınava tek bir giriş iznim olduğu için sınavdan atıldığım takdirde tekrar giremeyebilirdim”.

ÖĞR82: “...sınav haftalarında sistem sürekli çöktü”.

2021-2022 öğretim yılı sonunda anketi yanıtlayan 88 öğrenciden öğrencilerden çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerine ilişkin görüşlerini bildiren 11 öğrencinin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%54.55) üniversite içinde sistemsel sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yaşamış oldukları sistemsel sorunların sınavın geç yüklenmesi, sınav anında sınavdan atması gibi sorunlar olduğu rapor edilmiştir. Bu konudaki bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

ÖĞR44: “...birkaç kez sayfa geç yüklendi. Bu yüzden sınav süremi tam kullanamadım”.

ÖĞR43: “...sınav esnasında sınavdan attı”.

ÖĞR8: “...sınava başlayacağım zaman sınav ekranı açılmıyor”.

Öğrenci görüşleri arasında sınav uygulama biçimi kaynaklı sorun olarak, sınav süresinin kısa olması, sorular arası gezinti problemleri, sınavı tamamladıktan sonra gönderememe, sınavın ne zaman uygulanacağı gibi görüşler iletilmiştir. Öğrencilerin üniversite dışı kaynaklı sorun olarak kategorize edilen sorunları arasında, internet bağlantı sorunları, internet kesintisi, elektrik kesintisi gibi üniversite dışı faktörlere vurgu yapılmıştır.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Bu çalışmada uzaktan eğitim yoluyla öğrenme yaşantısı geçiren öğrencilerin 2020-2021 ve 2021-2022 eğitim öğretim yılları sonunda gerçekleştirilen çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerine ilişkin bakış açıları tarama modelindeki bir çalışmayla ele alınmıştır.

Öğrencilerin 2021-2022 öğretim yılı sonundaki çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinden duydukları memnuniyet ortalamaları bir önceki öğretim yılı olan 2020-2021 yılındaki memnuniyet ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksektir. Bir başka ifade ile zorunlu uzaktan eğitim sürecinin yürütüldüğü 2020-2021 öğretim yılında öğrencilerin ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin memnuniyet ortalamaları daha düşüktür. Tüzün & Yörük Toraman (2021) pandemi sürecinde öğrencilerin uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin memnuniyetlerinin düşük olduğunu, özellikle çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinden kaynaklı öğrenciler arası not adaletsizliklerinin öğrenci memnuniyetlerini olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Pekcan & Toraman (2022) ise öğrencilerin, çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinin güvenilirliğini düşük bulduklarını belirtmişlerdir. Benzer çalışmalar itibarıyla tam pandemi süreci olarak ifade edilebilecek 2020-2021 öğretim yılındaki öğrencilerin ölçme değerlendirme faaliyetlerinden duydukları memnuniyetin düşük çıktığına ilişkin diğer araştırma bulgularının benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin memnuniyet düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, 2020-2021 öğretim yılında kadınların memnuniyet oranları daha yüksek iken 2021-2022 öğretim yılında ise erkeklerin memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ancak öğrencilerin çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinden duydukları memnuniyet ortalamaları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark yoktur. Değirmenci, Durmaz & Çavuş (2021) yaptıkları çalışmada, uzaktan eğitim süreçlerinde erkeklerin anlamlı olarak kadınlara göre daha memnun oldukları sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Yalman (2013) öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerinden duydukları memnuniyetin cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Benzer araştırma bulguları itibarıyla benzer sonuçlara ulaşıldığı ifade edilebilir. Öğrencilerin çevrimiçi

ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerinde teknik sorun / aksaklık yaşama durumları ele alındığında acil uzaktan eğitim sürecinin ikinci yılı ya da normalleşme süreci olarak ifade edilebilecek 2021-2022 yılında öğrencilerin teknik sorun yaşama durumlarında düşüş olduğu ve hatta bir önceki yıla göre anlamlı olarak daha az teknik sorunla karşılaştıklarını düşündükleri ifade edilebilir. Bir uzaktan eğitim sisteminde öğrenciler ne kadar az sorunla karşılaşırlarsa o oranda memnuniyetlerinin yüksek olacağı öngörülebilir. Bu bağlamda öğrencilerin 2021-2022 öğretim yılı sonunda teknik sorun yaşadıklarını düşünme oranları azalmış ve bu durumun da memnuniyetlerini ve algılarını olumlu etkilediği söylenebilir. Bu araştırma bulgusu itibarıyla benzer araştırma bulgularının örtüştüğü ifade edilebilir (Alruwais, Wills & Wald, 2018). Öğrencilerin, ölçme değerlendirme faaliyetlerinin çevrimiçi olarak devam etmesine ilişkin istek durumlarına bakıldığında pandeminin birinci yılı olarak adlandırılabilir 2020-2021 öğretim yılında öğrencilerin istek ortalamaları düşük iken, bir yıl sonrası 2021-2022 yılında istekleri anlamlı bir biçimde yükselerek çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinin devam etmesini daha çok istemeye başladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin istek durumlarındaki artışın, memnuniyet düzeylerinin artması ve daha az teknik sorunla karşılaşmaları ile ilişkisi olduğu düşünülmüştür. Donovan et. al. (2007) uzaktan eğitimde çevrimiçi sınav tecrübesi kazanmış öğrencilerin uzaktan eğitimde çevrimiçi sınavlara daha istekli olduklarını belirtmişlerdir. Bu araştırma bulgusu itibarıyla pandemide ikinci öğretim dönemlerini geçiren öğrencilerin kazandıkları tecrübe ile bu sürece karşı daha istekli hale geldikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmada son olarak öğrencilerin uzaktan eğitimde çevrimiçi ölçme değerlendirme ve sınav faaliyetlerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Öğrenci görüşleri üniversite içi sistemsel sorun, üniversite dışı kaynaklı sorun, sınav uygulama biçimi kaynaklı sorun ve sorun olmadığı şeklinde temalara göre kategorize edilmiştir. Görüş bildiren öğrencilerin büyük bölümü üniversite içi sistemsel sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. 2020-2021 öğretim yılında çevrimiçi sınav sistemine giriş sorunları, çevrimiçi sınav sisteminin kilitlenmesi, sistemden dışarı atılma ve sistemin yavaş çalışması gibi sorunların olduğu rapor edilmiştir. Sistem üzerinde düzenli güncelleme ve teknik hatalardan arındırma çalışmaları neticesinde bir yıl sonra, çevrimiçi ölçme değerlendirme faaliyetlerinde üniversite içi kaynaklı sistemsel sorun yaşama oranı düşmüştür. Şüphesiz uzaktan eğitim sistemlerinin sağlıklı ve verimli çalışması öğrenci memnuniyetini artırıcı faktörlerden biridir. Öğrencilerin yaşadıkları teknik aksaklıkların azalması neticesinde daha az olumsuz görüş bildirdikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Uygulayıcılara Öneriler

Uzaktan eğitim sistemlerinde çevrimiçi ölçme değerlendirme uygulamaları öncesi sistemsel altyapı kontrollerinin yapılması, sınav sistemine stres testi uygulanması, sistemin teknik hatalardan arındırılması, çevrimiçi sınav sistemlerinin yazılımsal hatalardan arındırılması, öğrencilerin internet erişimi, donanım gibi teknik cihaz ve erişimlerinin uygulama öncesi kontrollerinin sağlanması, öğrencilere gerçek sınav uygulaması öncesi pilot uygulamalar yapılarak cihaz ve bağlantılarını test ederek ortamı deneyimleme imkanı sağlanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alruwais, N., Wills, G., & Wald, M. (2018). Advantages and challenges of using e-assessment. *International Journal of Information and Education Technology*, 8(1), 34-37.
- Balcı, E., Tekkaya, C. (2000). Ölçme ve değerlendirme tekniklerine yönelik bir ölçeğin geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 42-50.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim Araştırmaları*. İstanbul: EDAM Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi.
- Donovan, J., Mader, C., & Shinsky, J. (2007). Traditional course evaluation formats: student perceptions. *Journal of Interactive Online Learning*, 6(3), 158-180.

- Eken, Ö., Tosun, N., Tuzcu Eken, D. (2020). COVID-19 salgını ile acil ve zorunlu uzaktan eğitime geçiş: genel bir değerlendirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 1, 113-128. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.780722>
- Erkuş, A. (2006). *Sınıf Öğretmenleri İçin Ölçme ve Değerlendirme: Kavramlar ve Uygulamalar*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Gokulkumari, G., Al-Hussain, T., Akmal, S., & Singh, P. (2022). Analysis of e-exam practices in higher education institutions of KSA: learners' perspectives. *Advances in Engineering Software*, 173, <https://doi.org/10.1016/j.advengsoft.2022.103195>
- Güler, N. (2021). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Pegem Akademi, <https://10.14527/9786053641247>
- Kara, E. (2009). Uzaktan yüksek öğretimde ölçme değerlendirme ve Anadolu Üniversitesi açıköğretim sistemi uygulaması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Karagöz, Y., Bardakçı, S. (2020). *Bilimsel Araştırmalarda Kullanılan Ölçme Araçları ve Ölçek Geliştirme*, Nobel Yayınları.
- Karal, H., Çebi, A. & Pekşen, M. (2010). Student opinions about the period of measurement and evaluation in distance education: the difficulties. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 1597–1601. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.12.371>
- Linn, R. 1., Gronlund, N. E. (1995). *Measurement and Assessment in Teaching*, 7th ed., Prentice-Hall. ss. 3-236.
- Özkalkan, G. Ş. (2021). Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme: pandemi sürecinde sosyal bilimler eğitimini yeniden düşünmek. *İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Dergisi*. 18-26.
- Pekcan, N. & Toraman, Ç. (2022). Covid-19 pandemisinde çevrimiçi ölçme ve değerlendirme uygulamalarının öğretmen-öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 120-129. <https://doi.org/10.17556/erziefd.862654>
- Sánchez-Cabrero, R., Casado-Pérez, J., Arigita-García, A., Zubiaurre-Ibáñez, E., Gil-Pareja, D., Sánchez-Rico, A. (2021). E-assessment in e-learning degrees: comparison vs. face-to-face assessment through perceived stress and academic performance in a longitudinal study. *Appl. Sci.* 11, 7664. <https://doi.org/10.3390/app11167664>
- Shraim, K. Y. (2019). Online examination practices in higher education institutions: learners' Perspectives. *Turk Online Journal of Distance Education*, 20(4). 185-196. <https://doi.org/10.17718/tojde.640588>
- Simonson, M. (2003). Definition of the field. *Quarterly Review of Distance Education*, 4(1), vii-viii.
- Tüzün, F., & Yörük-Toraman, N. (2021). Pandemi döneminde uzaktan eğitim memnuniyetini etkileyen faktörler. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 822–845. <http://doi.org/10.25287/ohuiibf.780189>
- Yalman, M. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin bilgisayar destekli uzaktan eğitim sistemi (Moodle) memnuniyet düzeyleri. *Turkish Studies (Elektronik)*, 8(8), 1395-1406.
- Way, A. (2012). The use of e-assessments in the Nigerian higher education system, *Turkish Online J. Distance Educ.*, 13(1), 140–152.